Borlänge kommun
Social- och arbetsmarknadsnämnden
Emma Andersson
emma.andersson@borlange.se
Handläggarens telefonnummer.

2026-10-02
2026/1413
S2026/01742

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Remiss av Ds 2026:18: Slutredovisning av tilläggsuppdraget om stärkt samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri i brottsförebyggande syfte

Yttrande

Sammanfattande synpunkter
Borlänge kommun ser positivt på ambitionen att stärka samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri (BUP) i syfte att tidigare upptäcka psykisk ohälsa hos barn och unga som är, eller riskerar att bli, involverade i kriminalitet och att säkerställa att rätt insats kan erbjudas i ett tidigare skede.

Kommunen vill dock poängtera att de strukturer som byggs upp mot målgruppen i förlängningen ska gagna alla barn med psykisk ohälsa. Utredningens fokus på att förebygga kriminalitet är angeläget, men kommunen vill samtidigt lyfta att psykisk ohälsa kan innebära betydande risker för barns och ungas hälsa, utveckling och framtida livssituation även när det inte finns någon koppling till kriminalitet. Barn och unga som lever med psykisk ohälsa kan på olika sätt riskera att få sin skolgång, sociala relationer och framtida etablering påverkade. Psykisk ohälsa kan också medföra risk för exempelvis självskadebeteende, missbruk, utsatthet och andra former av negativ utveckling.

Borlänge kommun anser att en välfungerande samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola, polis och andra relevanta aktörer är central för att kunna möta den komplexitet som ofta finns kring barn och unga med både psykisk ohälsa och risk för kriminalitet.

Samtidigt vill Borlänge kommun framhålla att den fortsatta utvecklingen behöver utgå från befintliga strukturer och lokala förutsättningar. Det finns en risk att nya nationella samverkansmodeller och strukturer leder till ytterligare möten, administration och samordning utan att den faktiska tillgången till stöd och vård förbättras. Nya arbetssätt bör integreras och utgå från redan etablerade samverkansformer om möjligt.

12.2 Nationellt kunskapsstöd till regioner och kommuner och lättillgängliga kunskapshöjande insatser

Borlänge kommun tillstyrker förslaget om att Socialstyrelsen ska ta fram, sprida och implementera ett nationellt kunskapsstöd samt genomföra kunskapshöjande insatser. Kommunen vill samtidigt framhålla vikten av att stödet inte enbart utformas som generella kunskapsunderlag och utbildningsinsatser. Socialstyrelsen bör även ges i uppdrag att erbjuda kommuner och regioner ett verksamhetsnära stöd för implementering och utveckling. Ett sådant arbetssätt bör kunna utgå från erfarenheterna av Socialstyrelsens förstärkningsteam, där myndighetens kompetens kombinerats med lokal verksamhetskunskap och där stödet har anpassats efter kommunens förutsättningar och identifierade utvecklingsbehov.

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Ett verksamhetsnära stöd skulle kunna omfatta exempelvis gemensam analys av lokala behov, stöd i att omsätta kunskapsbaserade arbetssätt i praktiken, utveckling av rutiner och samverkansformer samt stöd i uppföljning och systematiskt lärande.
Borlänge kommun anser vidare att ett sådant stöd inte bör begränsas till barn och unga som befinner sig i eller riskerar att hamna i kriminalitet. Psykisk ohälsa hos barn och unga är ett bredare samhällsproblem, där tidiga och samordnade insatser kan förebygga såväl framtida kriminalitet som andra former av social utsatthet och psykisk ohälsa. Ett verksamhetsnära stöd bör därför, där det är relevant, kunna omfatta en bredare målgrupp av barn och unga med psykisk ohälsa.

Socialstyrelsens nationella kompetens kan då kombineras med kommunernas och regionernas lokala erfarenheter och förutsättningar, vilket skapar bättre förutsättningar för att kunskap omsätts i förändrade arbetssätt och långsiktigt hållbara verksamheter.

Stöd kring barn och unga som begår sexualbrott
Borlänge kommun vill därutöver uppmärksamma behovet av att den fortsatta utvecklingen även omfattar kunskap, stöd och samverkansformer kopplade till sexualbrott och barn och unga som begår sexualbrott. Kommunens anser att det är ett växande och komplext område där socialtjänst och hälso- och sjukvård kan behöva särskild kompetens och tydliga vägar för samverkan. Det finns behov av stöd kring såväl riskbedömning och behandling som återfallsförebyggande arbete och samordning mellan berörda aktörer.

Det är särskilt angeläget att uppmärksamma barn och unga som både kan vara utsatta för våld eller sexuella övergrepp och samtidigt uppvisa eget normbrytande eller sexualbrottsligt beteende. Ett sådant arbete behöver kunna hantera både skydds- och behandlingsperspektivet och säkerställa att barnets behov av stöd, behandling och skydd beaktas samtidigt.

12.3 Inrätta en professionsstödjande konsultationsfunktion i samtliga regioner för rådgivning och hänvisning avseende psykisk ohälsa hos barn och unga

Borlänge kommun ser positivt på förslaget om en regional konsultationsfunktion som kan ge socialtjänst, elevhälsa och andra verksamheter tillgång till psykiatrisk kompetens och vägledning kring barn och ungas psykiska hälsa.

Kommunen vill dock särskilt lyfta att konsultationsfunktionen behöver ha ett tydligt mandat och möjlighet att agera. Det är viktigt att funktionen inte enbart blir en rådgivande kontaktväg motsvarande ett "1177 för professionella", där socialtjänsten får information och vägledning men därefter ändå hänvisas tillbaka till ordinarie vårdgivare för att göra en ny kontakt, boka ett besök eller genomgå ytterligare bedömningar. För att konsultationsfunktionen ska ge den avsedda effekten behöver den kunna bidra till att ärendet faktiskt förs framåt. Det bör finnas möjlighet att, när behov föreligger, hjälpa till med bedömning av vårdnivå, vägleda vidare till rätt verksamhet och underlätta eller initiera kontakt med den vårdgivare som ansvarar för den fortsatta vården.

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

En konsultationsfunktion med tydligt mandat och tillräcklig kapacitet kan därmed bli ett konkret stöd för socialtjänsten. Om funktionen däremot endast innebär ytterligare ett rådgivande led riskerar den att skapa en längre kontaktkedja snarare än att korta vägen till rätt stöd.

Kommunen vill därför framhålla att det i det fortsatta arbetet behöver tydliggöras vilket mandat konsultationsfunktionen ska ha, hur ansvaret för den fortsatta processen ser ut och hur funktionen ska samverka med ordinarie BUP, primärvård och andra vårdgivare.

12.4 Vidareutveckla samverkansformen SSPF samt utveckla, sprida, förvalta och följa upp arbetet med SSPF och SIG

Borlänge kommun ser positivt på förslaget att utveckla SSPF genom att möjliggöra en regional dimension, exempelvis genom SSPF-R.
För Borlänge kommun ligger förslaget väl i linje med den utveckling som redan pågår lokalt. Inom ramen för samverkan genom den lokala överenskommelsen kring psykisk hälsa har regionen uttryckt en önskan om att delta i SSPF. Kommunen ser positivt på detta och bedömer att regionens medverkan kan stärka det gemensamma arbetet kring barn och unga med risk för kriminalitet och psykisk ohälsa.
Den regionala medverkan som föreslås i utredningen ligger således väl i linje med den lokala utveckling som redan efterfrågats och påbörjats. Kommunen ser därför goda möjligheter att utveckla SSPF i denna riktning.

En välfungerande SSPF-samverkan bör kunna ge möjlighet att väga samman barnets psykiska hälsa, sociala situation, riskfaktorer och behov av stöd. Samtidigt behöver det finnas en tydlig gräns mellan samverkan och ansvar. Samverkan får inte innebära att ansvar för insatser eller vård förskjuts mellan huvudmän.

Privata utförare behöver inkluderas
Borlänge kommun vill särskilt lyfta behovet av att de privata utförare som bedriver barn- och ungdomspsykiatrisk vård inkluderas i det fortsatta arbetet med samverkan.
Kommunens erfarenhet är att samverkan med regionens barn- och ungdomspsykiatri fungerar relativt väl, medan samverkan med privata utförare inte fungerar på samma sätt. Detta är en viktig aspekt att beakta i den fortsatta utvecklingen.
Om samverkansformerna främst utvecklas mellan socialtjänsten och regionens egen verksamhet finns en risk för att barn och unga som får sin psykiatriska vård hos privata utförare får ett mindre sammanhållet stöd. Det kan i förlängningen innebära en risk för ojämlik vård och stöd, där barn med likartade behov får olika förutsättningar beroende på vilken vårdgivare de är aktuella hos.
Borlänge kommun anser därför att det behöver säkerställas att även privata utförare omfattas av relevanta samverkansstrukturer, konsultativa funktioner, kunskapsstöd och gemensamma arbetssätt. Det bör vara barnets behov och inte vårdgivarens organisationsform som avgör möjligheten till en sammanhållen samverkan.

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Nationell utveckling av arbetssätt för målgruppen
Borlänge kommun ser positivt på att erfarenheter från bland annat BUP, Allvarligt normbrytande beteende (ANB) och SIG kan tas tillvara och spridas nationellt.
Samtidigt vill kommunen framhålla att modeller behöver kunna anpassas efter lokala förutsättningar och målgruppens behov. Nationell utveckling bör därför i första hand ge stöd, vägledning och möjlighet till implementering, snarare än att innebära ytterligare obligatoriska arbetssätt.
Det är positivt att erfarenheter från verksamheter som redan arbetar med målgruppen kan tas tillvara. Samtidigt behöver långsiktiga effekter och resultat följas upp innan enskilda modeller ges karaktären av nationell standard.

Utmaningar vid placering i annan kommun
Borlänge kommun vill uppmärksamma utmaningar när barn och unga behöver byta kommun, exempelvis till följd av placering. Kommunens erfarenhet är att samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård ofta fungerar väl när ungdomen kan få sina insatser inom den egna kommunen. När ungdomen flyttar kan däremot etablerade samverkansstrukturer brytas, nya vårdbegäran behöva göras och tidigare upparbetade arbetssätt och kontakter behöva byggas upp på nytt.
Detta riskerar att skapa glapp i stöd och vård, särskilt för barn och unga med komplex problematik. Borlänge kommun anser därför att det behövs nationell vägledning för att säkerställa kontinuitet vid byte av kommun eller vårdgivare. Utgångspunkten bör vara att den samverkan som redan etablerats kring den unge, så långt det är möjligt, ska kunna följa med vid en flytt och att ungdomen inte ska behöva börja om från början.

12.5 Utveckla och verksamhetsanpassa arbetet med individbaserad systematisk uppföljning för SSPF och SIG

Borlänge kommun ser positivt på ambitionen att utveckla individbaserad systematisk uppföljning (ISU) inom SSPF och SIG.
För att uppföljningen ska bidra till verksamhetsutveckling behöver den dock vara enkel att använda och leda till ett faktiskt lärande. Det är viktigt att uppföljningen inte utvecklas till ytterligare ett administrativt krav som tar resurser från det direkta arbetet med barn och unga.
Nationellt stöd bör därför i första hand bidra till att kommuner och regioner kan följa upp vilka insatser som ges, vilka resultat som uppnås och vilka arbetssätt som fungerar för olika grupper av barn och unga.

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Övriga synpunkter

Ansvarsfördelning och kapacitet
Borlänge kommun vill betona att stärkt samverkan inte får innebära att ansvar mellan huvudmännen blir otydligt eller att uppgifter i praktiken förskjuts från en huvudman till en annan.
För att förslagen ska få avsedd effekt krävs såväl tydliga kontaktvägar som tillräcklig kapacitet i de verksamheter som ska ta emot barn och unga. En bättre ingång till psykiatrisk kompetens är värdefull, men kan inte kompensera för bristande vårdkapacitet.
Det finns också en risk att en förbättrad förmåga att identifiera psykisk ohälsa och vårdbehov leder till ökad efterfrågan på psykiatrin. Det är därför viktigt att den fortsatta implementeringen följs upp utifrån både tillgänglighet och faktisk tillgång till vård och behandling.

Resurser och implementering

Borlänge kommun vill framhålla att även reformer som inte innebär nya lagstadgade skyldigheter kan medföra betydande resursåtgång för kommunerna. Implementering av nya arbetssätt innebär bland annat behov av arbetstid, utbildning, samordning, möten, dokumentation och uppföljning.
Det är därför viktigt att den faktiska resursåtgången följs upp och att kommunernas förutsättningar att implementera förändringarna beaktas.
Kommunen vill särskilt betona värdet av verksamhetsnära implementeringsstöd. Erfarenheterna från förstärkningsteamsarbetet visar att stöd från nationell nivå, där Socialstyrelsen aktivt kom ut till verksamheten och bidrog konkret i implementeringen, kan vara verkningsfullt. Detta är en erfarenhet som bör tas tillvara i det fortsatta arbetet.

Barnperspektivet och behovet av ett bredare fokus på psykisk ohälsa
Borlänge kommun vill särskilt framhålla vikten av att barnperspektivet genomsyrar det fortsatta arbetet och att perspektivet på barn och unga med psykisk ohälsa inte begränsas till de barn och unga som är, eller riskerar att bli, involverade i kriminalitet.

Ur ett barnperspektiv är det särskilt viktigt att samhällets stöd sätts in tidigt. Barn och unga ska inte behöva utveckla allvarlig problematik eller befinna sig i risk för kriminalitet för att få tillgång till en välfungerande samverkan mellan berörda aktörer. Psykisk ohälsa som inte upptäcks eller möts med rätt stöd i tid kan få konsekvenser långt upp i vuxenlivet, både för den enskilde och för samhället. Det kan exempelvis handla om en försämrad skolgång, svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, behov av långvariga stödinsatser eller annan social och ekonomisk utsatthet. Dessa konsekvenser kan uppstå oavsett om den psykiska ohälsan senare är kopplad till kriminalitet eller tar sig uttryck på andra sätt.

Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Borlänge kommun vill därför betona att det brottsförebyggande perspektivet behöver ses som en del av ett bredare förebyggande arbete för barn och ungas psykiska hälsa. Tidiga och samordnade insatser kan bidra till att förebygga flera olika former av framtida utsatthet och problematik – där kriminalitet är en möjlig utvecklingsväg, men långt ifrån den enda.
Kommunen ser därför positivt på en stärkt samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri, men anser att utvecklingen bör ha som övergripande mål att förbättra stödet till alla barn och unga som lever med psykisk ohälsa, samtidigt som särskilda insatser riktas till de grupper där risken för kriminalitet eller annan allvarlig negativ utveckling är förhöjd.

Sammanfattande bedömning
Borlänge kommun ser positivt på inriktningen att stärka samverkan mellan socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri i det brottsförebyggande arbetet.
Förslagen ligger i flera delar väl i linje med det utvecklingsarbete som redan pågår lokalt i Borlänge.
Kommunen vill särskilt framhålla vikten av:

- befintliga samverkansstrukturer, såsom SSPF och SIG, förstärks snarare än att nya parallella strukturer byggs upp och den regionala psykiatrin ges möjlighet att delta i SSPF och att denna medverkan integreras i befintliga lokala strukturer
- regionala konsultationsfunktioner ges ett tydligt mandat och faktisk möjlighet att föra ärenden vidare, så att de inte enbart blir ytterligare en rådgivande kontaktväg,
- privata utförare av barn- och ungdomspsykiatrisk vård inkluderas i samverkansarbetet för att motverka ojämlika förutsättningar för barn och unga
- tillräcklig kapacitet inom BUP och övrig barn- och ungdomspsykiatri säkerställs
- positiva erfarenheter från förstärkningsteamsarbetet tas tillvara, särskilt värdet av konkret och verksamhetsnära stöd från Socialstyrelsen vid implementering
- kunskap och stöd kring sexualbrott och unga som begår sexualbrott ges en tydligare plats i det nationella utvecklingsarbetet
- nationella modeller och uppföljningssystem utformas så att de leder till konkret verksamhetsnytta utan att skapa mer administration
- ansvarsfördelningen mellan kommun och region förblir tydlig.
- samverkan som har etablerats kring den unge ska kunna följa med vid en flytt till annan kommun

Borlänge kommun bedömer att förslagen har potential att bidra till tidigare upptäckt och bättre samordnade insatser för barn och unga som riskerar att involveras i kriminalitet och samtidigt uppvisar psykisk ohälsa. För att detta ska uppnås krävs dock att samverkan blir enklare och mer tillgänglig i praktiken, att ansvarsfördelningen mellan huvudmännen är tydlig, att alla relevanta vårdgivare omfattas och att det finns tillräcklig kapacitet och resurser för att omsätta förslagen i praktiken.